

Vienots patents milzu tirgum

Latvijas pieteicēju patentos dominē inovācijas medicīnā un ķīmijā. Arī kopējais Eiropas patenta TOP ir līdzīgs – pirmajā vietā ir medicīnas tehnoloģijas, kam seko jauninājumi elektrības un digitālo komunikāciju jomā.

Arvien vairāk Latvijas uzņēmumu un zinātnisko institūciju cenšas savām inovācijām nodrošināt starptautisku intelektuālo aizsardzību; patenta saņemšana ES drīzumā solās kļūt ērtāka

«HugLock ir inovatīvs furnitūras risinājums, saprotams, ka brīdī, kad tas gūst patērētāja atsaucību, ir svarīgi, lai mēs būtu vienīgie šī savienojuma piegādātāji. Tā ir patenta būtība – būt monopolistam attiecībā uz sava izgudrojuma ražošanu, pārdošanu.» DB saka SIA Huglock valdes priekšsēdētājs Bruno Mellis. Slēgmehānisms saņēmis Eiropas patenta, tas patentēts arī ASV, Ķīnā, Kanādā, Krievijā. Arī SIA Hygen izveidotā unikālā mājsaimniecībā izmantojamā duālās degvielas automašīnas iekārta jau plaši patentēta daudzviet pasaulē, piemēram, ASV, Kanādā, Japānā, Ķīnā, Austrālijā, Jaunzēlandē; jau piekto gadu noris arī Eiropas patenta saņemšanas procedūra. Kompānijas izpilddirektors Roberts Strods ir pārliecināts, ka Eiropas patents tiks piešķirts. Viņš arī uzsver – biznesu var attīstīt divos ātrumos: lēnāk – ražojot produktu un pakāpeniski iekarojot tirgus –, un ātrāk – radot unikālu, aizsargātu tehnoloģiju un pārdodot to stratēģiskam partnerim. Ar patenta aizsargātā tehnoloģijai ir ļoti liela pievienotā vērtība. To, ka patents ir labs ceļš uz

investoru piesaisti, piekrīt arī Latvijas Republikas Patentu valdes direktors Sandris Laganovskis. Turklāt patenta saņemšana Eiropas Savienībā (ES), ņemot vērā skrupulozo ekspertīzi, kas inovācijai tiek veikta, var būt arī labs ieskrējienis pirms sava produkta aizsardzības nostiprināšanas vēl plašākā līmenī, piemēram, ASV, Ķīnā utt.

Pieaugoša interese

Latvijas uzņēmumiem aktīvāk strādājot ārvalstu tirgos, arvien lielāka kļūst arī interese par sava produkta intelektuālo aizsardzību ne tikai vietējā, bet arī starptautiskā mērogā. Eksperti vēlaties darīt un, no tā izejot, parūpēties par aizsardzību, paturot prātā, ka patentēt iespējams tikai inovāciju – jaunu vai uzlabotu produktu vai procesu ar rūpnieciski izmantojamu potenciālu. Gan vietējā, gan starptautiskā mērogā iespējams aizsargāt arī preču zīmi – marķējuma identitāti, nosaukumu – un dizainu – ārējo noformējumu, pazīmes utt. Strādājot tikai vietējā tirgū, pietiek ar nacionālo patenta, taču

jārēķinās, ka brīdī, kad vēlēties savu darbību izvērst arī ārpus Latvijas robežām, var izrādīties, ka zudusi produkta unikalitāte. Līdz ar patenta piešķiršanu izgudrojums tiek publiskots, kas nozīmē, ka citu valstu uzņēmumi var to «pašpikot». Tādēļ, kā iesaka S. Laganovskis, izvērsot savu darbību, uzreiz arī jādomā, cik plašu ģeogrāfisku areālu iecerēts nosēgt. Tāpat, ņemot vērā laika un finanšu resursus, kas nepieciešami patenta noformēšanai, jāizvērtē, vai savu inovāciju aizsargāt katrā atsevišķā eksporta mērktirgū, izvēloties nacionālos patentus, vai izmantot Eiropas Savienības piedāvāto alternatīvu – Eiropas patenta, kas paredz aizsardzību ne tikai ES valstīs, bet arī, piemēram, Norvēģijā, Šveicē, Turcijā, kopumā 38 valstīs ar apmēram 600 milj. iedzīvotāju. No 2005. līdz 2014. gadam pieteicējiem no Latvijas ir piešķirti 54 Eiropas patenti. Aktīvākās ir zinātniskās institūcijas, secināms no Eiropas patenta organizācijas reģistra datiem. Latvijas pieteicēju patentos dominē inovācijas medicīnā un ķīmijā. Arī kopējais Eiropas patenta TOP ir līdzīgs – pirmajā vietā ir medicīnas tehnoloģijas, kam seko jauninājumi elektrības un digitālo komunikāciju jomā. Apmēram tikpat daudz Eiropas patenta kā Latvijai ir arī Igaunijai (55), bet Lietuvai krietni mazāk – 28. Ja skatās uz patenta pieteikumu skaitu, aina

ir vēl labāka – Latvija pieteikusi 449 inovācijas, Igaunija – 399, bet Lietuva – 294. Protams, ne visi pieteikumi tiek apstiprināti, tomēr šie dati ļauj secināt, ka inovāciju potenciāls Latvijā ir gana augsts. Īpaši ražīgs pieteikumu skaits ziņā Latvijai bijis pagājušais gads – iesniegti 92 pieteikumi, krietni vairāk nekā iepriekš. Tas, kā saka S. Laganovskis, saistāms ar iepriekšējā ES plānošanas perioda noslēgšanos – bija pieejams atbalsts patentēšanai. Atbalsts turpinās arī šajā plānošanas periodā. Eiropas Patenta organizācijas dati rāda – pieaug arī kopējais patenta pieteikumu skaits, turklāt lielu ieinteresētību savu inovāciju nostiprināšanai ES izrāda ASV un Ķīna. Vienlaikus jaunas idejas aktīvi dzimst arī Eiropā – turklāt ne tikai lielajos uzņēmumos vai pētniecības institūtos un universitātēs, bet arī mazajā un vidējā biznesā.

Būs ērtāk

Eiropas patents, kas ieviests jau pagājušā gadsimta septiņdesmitajos gados, šobrīd ir pārmaiņu priekšā – drīzumā varētu sākt darboties vienotā spēka Eiropas patents, kas būs izdevīgāks. Šobrīd spēkā esošā kārtība paredz – lai gan Eiropas patents tiek piešķirts vienā procedūrā un tam ir vienāds saturs attiecībā uz visām valstīm, tā saņemējam ir jāizvēlas, kurās no 38 valstīm to apstiprināt. Tas savukārt nozīmē papildu izmaksas, tulko-

INFORMĀCIJAI

Eiropas patenta piešķiršanas ceļš

1. Tiek radīts izgudrojums, ko var aizsargāt ar patenta.
2. Eiropas Patentu iestādē iesniedz patenta pieteikumu. To iespējams iesniegt jebkurā valodā, taču, ja netiek izmantota angļu, franču vai vācu valoda, papildus ir jāiesniedz arī tulkojums vienā no šīm valodām. Eiropas patenta pieteikumu veido: iesniegums piešķirt patentu, izgudrojuma apraksts, pretenzijas, zīmējumi (ja tādi ir), kopsavilkums. Izmaksas, iesniedzot pieteikumu elektroniski – 120 eiro, iesniedzot papīra formātā – 210 EUR.
3. Pieteicējam papildus ir jāsamaksā valstu attiecināšanas maksa – 580 eiro.
4. Eiropas Patentu iestāde veic pieteikuma formālo ekspertīzi, pārbaudot, vai ir iesniegta visa nepieciešamā informācija. Izmaksas – 1285 eiro.
5. Eiropas Patentu iestādē top meklējuma ziņojums, pamatojoties uz tai pieejamo informāciju par izgudrojuma novitāti un izgudrojuma līmeni. Šī informācija kopā ar sākotnējo iestādes lēmumu par patenta pieteikuma atbilstību Eiropas Patenta Konvencijas prasībām tiek nosūtīta pieteicējam.
6. Pēc šo soļu izpildes vai pēc 18 mēnešiem no pieteikuma iesniegšanas brīža Eiropas patenta pieteikums tiek publicēts, taču vēl nav iegūts. Nākamais solis ir būtības ekspertīzes veikšana, ko veic Eiropas Patenta organizācija. Šīs ekspertīzes mērķis ir pārliecināties, vai patenta pieteikums atbilst patentspējas kritērijiem – novitāte, izgudrojuma līmenis un rūpnieciskā izmantošana. Tiek noskaidrots, vai pieteikums un izgudrojums atbilst Eiropas Patenta Konvencijas prasībām un vai patents var tikt piešķirts. Izmaksas – 1620 eiro.
7. Tiek publicēts lēmums par patenta piešķiršanu. Vēl jāveic samaksa par patenta piešķiršanu un publikāciju. Izmaksas – 915 eiro dokumentācijai līdz 35 lpp., par katru papildu lpp. – 15 eiro.
8. Patenta pieteikuma ikgadējā uzturēšanas maksa, kas jāsamaksā no trešā gada pēc pieteikuma iesniegšanas. Izmaksas: trešais gads – 465 eiro, ceturtais – 580 eiro, piektais – 810 eiro, sestais – 1040 eiro utt.
9. Pēc patenta piešķiršanas to ir nepieciešams apstiprināt izvēlētajās Eiropas Patenta Konvencijas dalībvalstīs noteiktā laikā, nepieciešamības gadījumā veicot tulkojumus. Šīs izmaksas atšķiras katrā valstī.
10. Pēc patenta piešķiršanas visām citām trešajām personām ir iespējams iesniegt iebildumu pret šo patenta, ja tās uzskata, ka šo patenta nevajadzēja piešķirt. Pamatojums – novitātes vai izgudrojuma līmeņa trūkums. Iebildumu iespējams iesniegt deviņu mēnešu laikā no patenta piešķiršanas. Izmaksas – 775 eiro.
11. Patenta īpašnieks var uzsākt ierobežošanas vai atsaukšanas procedūru jebkurā patenta piešķiršanas brīdī.

AVOTS: LATVIJAS REPUBLIKAS PATENTU VALDE

jot dokumentus, maksājot nodevas, algojot konkrētās valsts patentpilnvarotos, uzskaita S. Laganovskis. Eiropas patenta iegūšana izmaksā 5000 – 7000 eiro, bet, kā liecina Eiropas Komisijas aprēķini, vēloties to apstiprināt visās 38 valstīs, jāreķinās ar izmaksām vismaz 36 tūkst. eiro apmērā. Tas, kā saka S. Laganovskis, ir ievērojami dārgāk nekā, piemēram, ASV vai Ķīnā. Tāpat jāpatur prātā, ka ik gadu jāmaksā patenta uzturēšanas maksa, patenta piešķir uz laiku līdz 20 gadiem. Jaunā kārtība, kas šobrīd dalībvalstīs ir ratificēšanas procesā, solās izgudrotājiem kļūt draudzīgāka, jo ļaus patenta saņemšanas brīdī izvēlēties patenta apstiprināt tikai atsevišķos tirgos vai vienoti ES dalībvalstīm. «Vienotajam patentam būs vienāds spēks visā ES, būs viena tiesa, kur skatīs pārkāpumus, būs mazākas administratīvās izmaksas, lai patenta iegūtu,» ieguvumus uzskaita S. Laganovskis. Eiropas patenta biroja prezidents Benuā Bati-stelli iepriekš (6.07.2015.) intervijā DB lēsa, ka izmaksas varētu samazināties pat par 70% salīdzinājumā ar pašreizējo sistēmu. «Vienotā spēka Eiropas patents Eiropas atvērtai ekonomikai padarīs konkurētspējīgāku,» viņš uzsvēra.

Naudas jautājums

Ierobežotie finanšu resursi Latvijas patenta pieteicējiem

līdz šim nereti likuši izvēlēties par labu nacionālajam patentam vai arī Eiropas patentam, kas apstiprināts tikai dažās valstīs – ražošanas valstī, eksporta tirgos un lielāko konkurentu mītnes vietās. To, ka savas inovācijas aizstāvēšana prasa nozīmīgus izdevumus, apliecina R. Strods. Kompānijai pakāpeniski patentējot savu izgudrojumu arvien plašākā teritorijā, budžets šim mērķim sasniedzis jau ap 200 tūkst. eiro, daļu līdzekļu izdevies piesaistīt ar Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras (LIAA) palīdzību. Arī B. Mellis atzīst, ka «patentam jābūt ekonomiski pamatotam, taču tas, protams, ir risks, saistīts ar lieliem finanšu līdzekļu ieguldījumiem, kas samērojams ar ticību sava produkta potenciālam. Nu ko lai saka – mēs ticam.» Jautāts, vai laika un finanšu resursi, kas jāiegulda, lai saņemtu patenta, ir salīdzināmi ar ieguvumiem, ko tas dod, B. Mellis saka: «HugLock savienojumā ir ieguldīts ārkārtīgi daudz, dažreiz brīns, ka tāds nieks var aprīt tik daudz naudas un laika. Taču šķiet, ka viss būs labi – jau ir pastāvīgi klienti, lielas ražotnes, kas regulāri pērk HugLock savienojumus un ir integrējuši tos rūpnieciskā ekonomiskā padarīs konkurētspējīgāku,» viņš uzsvēra.

Lāsma Vainare